

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius
notitiam, informatio**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

fit ἀνάτωρ juxta humanam naturam: & quoad divinam naturam ἀμώτωρ; generationem enim ejus quis narrabit? Esa. 53. v. 8. nam egressus ejus ab initio est, à diebus æternitatis. Mich. 5. v. 7.

3. *Ratione muneris.* Melchisedec erat Rex Salem, sed & Sacerdos Dei altissimi: Sic Servator noster *geminum officium* habet, & non solum Rex Salem est, i. e. verus princeps pacis, Esa. 9. v. 6. quem pater suus cœlestis Regem constituit, super Sion, montem suum sanctum, Psal. 2. v. 6. sed etiam *Sacerdos Dei altissimi* est, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo, in odorem suavitatis, Eph. 5. v. 2. Nec id modo: sed & notas nobis fecit vias vitæ, Psal. 16. v. ult. quomodo veram justitiam impetrare, & cœlum ingredi debeamus, sicut in prælecto Evangelio audimus, quod ex professo hæc de re agit, quando sub initium Evangelii ait: Nisi abundaverit justitia vestra plus, quam Scribarum & Pharisaorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Post à legem exponit, quomodo intelligenda sit, nempe, non de externâ duntaxat obedientiâ: sed & de interioribus cordis affectibus, quos omnes perfectos, puros, & ab omnibus cupiditatibus alienatos esse oporteat, si legi satisfieri debeat.

Nos sine ulteriori præloquio ad explicationem Evangelii nos conferemus, & tractabimus ex eodem:

I. Ἀρθετε τὸν καρπὸν τῆς γῆς sive *notitiam nostri.*

II. Χρὶς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου sive *notitiam Christi.*

J. J.

Exegesis.

DE Messia prædictum est, quod purgaturus sit filios Levi, & fusuros eos, quasi aurum, & quasi argentum, Mal. 3. v. 3. vid. part. 1. p. 401.

Quod de Reformatione intelligendum venit, quam Jesus in carnem venturus, inter Clericos Hierosolymitanos exorbitantes instituere debebat: qui carissimum legis divinæ depositum pessimè conservaverant, turpiter adulteraverant, & traditionibus suis firmè funditus sustulerant. Imprimis illud magno zelo egit, in prolixâ concione, quam in monte quodam Galileæ habuit, ex quâ prælectum Evangelium desumptum est. Audistis enim, ait, quia dictum est Antiquis: Non occides. Qui autem occiderit, reus erit judicio. Ego autem dico vobis: quia omnis qui irascitur fratri suo tenere, reus erit judicio, & sic ulterius.

Nos ex instituto nostro, *notitiam nostri* hinc dicere possumus, quando intuemur:

I. *Justitiam Pharisaorum*, de quâ Christus in exordio Evangelii ait: Nisi abundaverit justitia vestra plus, quam Scribarum & Pharisaorum, non intrabitis in regnum cœlorum.

Quales Pharisei & Scribæ fuerint, id alio tempore memoratum est, nempe Legis interpretæ, qui arrogarunt sibi clavem scientiæ, Luc. 11. v. 52. à quibus lex perire non posset, Jer. 18. v. 18. Imprimis verò Pharisei præ aliis palmam sibi attribuerunt, unde & Separati appellati sunt, qui noluerunt esse, sicut cæteri homines, Luc. 18. v. 11. Sed Christus præ aliis eosdem non probat, verum rejicit justitiam eorum, expressè dicens discipulis suis: nisi alii justitiæ studuerint, non eos regnum cœlorum ingredi posse. Christus enim via ad cœlum est, Joh. 14. vers. 6. nec est in alio quopiam salus. Act. 4. v. 12.

Hic probate, mi Christiane! annon Pharisæos imitatus operibus tuis nimis adscripseris, aut per hypocrisim Pharisæicam peccaveris?

Pha-

Pharisæorum justitia fuit

1. *Justitia externa*, opinabantur enim, si legi externam modò obedientiam præstarent, neminem manu occiderent, non adulterarentur, aut proximi bona vi abriperent, & ita ulterius: se coram Deo justos esse, & vitam æternam jure sibi deberi, sicut adhuc hodiè Judæi in vanâ hâc persuasionem versantur.

Verùm, sicut Deus cor intuetur, 1. Sam. 16. v. 7. sic etiam idem ab omnibus pravis concupiscentiis purum esse oportet, si legi divinæ satisfacere velimus. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, Deut. 6. v. 5. & proximum tuum sicut teipsum, Levit. 19. v. 18. Nisi hoc fiat, pharisæica est justitia, de quâ Christus ait: Appropinquat mihi hic populus ore suo, Matth. 23. v. 9.

2. *Justitia mercenaria*: operibus enim suis cælum promereri satagunt, & quarunt justificari per legem; quod tamen impossibile legi est, Rom. 8. v. 3. sed jugum, quod neque patres nostri, neq; nos portare potuimus, Act. 15. v. 10. Breviter: quod non est ex fide, peccatum est, Rom. 14. v. ult. At qui Pharisæorum opera ex fide proficisci non poterant, quia fundamentum evertabant, & inchoatorem & consummatorem fidei agnoscere volebant, Hebr. 12. v. 2. Ideoque eisdem cælum promereri non potuerunt, sicut nos omnes servi inutilis sumus, nihil merentes, ut ut vitam pro virili ad legem servandam componamus, sed facimus tantum, quod facere debuimus, Luc. 17. v. 10.

3. *Justitia superba*, opera enim sua tantum faciebant coram hominibus, ut viderentur ab iis, Matth. 6. v. 1. c. 23. v. 5. Id iniquum erat. Uxor honesta, non idè ornate, ut aliis, sed marito suo placeat, sicut de Phocionis uxore dicitur, quòd cum, ut cultius

se vestiret, exhortata esset, responderit: *Mihi Phocion mundus est, jam viceesimum annum Dux Atheniensis.* Sic nostrum est, ad Christi placitum, non alterius nosmet decorare. Quia maritus tuus erit, qui fecit te, Dominus exercituum nomen ejus, & Redemptor tuus sanctus Israël, Psal. 54. v. 5. Meretricius verò ornatus est, quando bona patramus, ut laudem venemur, & hominibus placeamus. Ideoque opera ejusmodi ad ostentationem composita, cum scortatoribus & adulteris partem habebunt. Apoc. 21. v. 8.

4. *Justitia falsa & hypocritica*: Exterior enim videbatur sancti, interior verò in corde erant malitiosi, habentes speciem pietatis, 2. Tim. 3. v. 5. Alligabant onera gravia & importabilia, Matth. 23. v. 4. 13. 23. 24.

O justitiam pauperrimam! Hâc sanè ratione in regnum cælorum nemo venit, nec coronam justitiæ reportabit, quam Dominus promisit adventum suum diligentibus, 2. Tim. 4. v. 8. Spes enim hypocritæ peribit, Job. 8. v. 13. 14.

Cum Christus ficum videret secus viam, in quâ foliatantum invenit, maledixit illi, Matth. 21. v. 19. Hypocritæ sunt arbores fici ejusmodi, nil nisi folia habentes, idè maledicti sunt, & tandem ut arbores steriles excidentur, & in ignem mittentur, Matth. 3. v. 10. ubi urentur in sempiternum, Judith. 16. v. 21.

5. *Justitia humana*. Ipsi enim sibi varias traditiones confixerant, quas majoris aestimabant, quàm mandata Dei: propterea rectè à Christo redarguebantur, Matth. 15. 2. Deo enim magis obediendum est, quàm hominibus, Act. 5. v. 19. Hinc Deus expressè ait: In præceptis patrum vestrorum nolite incedere, Ezech. 20. v. 18. 19.

Ll 3

Quod-

Quod si vitam nostram ad hanc Pharisæicæ justitiæ deliteationem examinaverimus, reperiemus, quod inter Christianos major Pharisæorum numerus inveniatur, quam ipsi censeamus. Judas enim multos fratres reliquit, qui Christum osculantur & salutant, Luc. 22, 47. sed interea septem abominations sunt in corde eorum, Prov. 26. v. 25. Omnia enim, quæ bene agunt, sunt vapor tantum ad modicum apparens, & deinceps non apparet, Jac. 4. v. 14. Os precatur, cor imprecatur; exterius nitent ut oves: interius fatent ut hædi, qui libertatem Christianam habent, velut velamen malitiæ, 1. Petr. 2. v. 16.

Veri Christiani abstineant hanc hypocrisis. In Christo Jesu enim veritas, Eph. 4, 21. Et quemadmodum Deus in V. T. cygnum avibus immundis annumeravit, de quibus Israëlitis neq; comedere neq; sacrificare fas fuit: sine dubio ex hac ratione, quia carnem nigram habent, quam niveis pennis tegunt, Levit. 11. v. 17. Sic & ejusmodi hypocritæ exterius specie boni superbiunt: at interius nigri sunt, & pleni vitiorum, ideoq; Deus eosdem detestatur & disperget, Ps. 12, 4.

II. *Species homicidiorum.* Audistis, ait Christus, quia dictum est Antiquis: Non occides. Qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis, &c.

Antiquorum nomine hic non intelliguntur, Sancti Patriarchæ & Prophetæ, qui in V. T. vixerunt, quibus verus quinti præcepti sensus non abstrusus fuit, sicut & in lege Mosaicâ, odium, ira, cum vindictâ expressè prohibita sunt, Levit. 19. v. 17. 18. Sed Majores Judæorum ab aliquot seculis, qui post Prophetarum tempora in vivis fuerunt, qui legem Dei inventis hominum ita adulteraverant, & ut Dei mandata commendatum ibant.

Rem ipsam quod attinet, duplici modo contra quintum præceptum peccari potest:

I. *Facto externo*, quando proximus bombardis, ferro vel veneno, aut simili modo necatur, vel alii necando traditur, aut proditur, sicut Absolon pueris suis fratrem Ammon percutiendum imperavit, 2. Sam. 13. v. 28.

Homicidium est, quando conceptio impeditur, Gen. 38, 9. sive medicinâ fetus interficitur vel depellitur, seu mulier prægnans percutitur, ut abortum faciat, Exod. 21. v. 22. aut opprimitur infans in somno, 1. Reg. 3. v. 19.

Homicidium est, quando proximus per prodicionem hostibus traditur, aut peltilentia & aliis morbis contagiosis inficitur, aut falso testimonio oneratur, quo occasio ejus morti præbetur, aut in egestate relinquitur, ubi adjuvari potuisset.

Huc quoq; *αὐτοχρησία* pertinet, quando homo sibi ipsi manus infert, & vel gladio se perimit, uti Saul, 1. Sam. 31. v. 5. vel suspendit, sicut Judas, Matth. 27. v. 5. vel de saxo se præcipitat, uti Rhatis, 1. Macc. 14. v. 43.

Homicidium est, quando cum proximo irascimur, aut alteramur, & irati maledictis illum impetimus, aut clandestinò famam ejusdem sugillamus, quo ipso, incommo- dum vel mors ei attrahitur, sicut Sacerdoti Abimelech à Doëg contigit, 1. Sam. 22. v. 18. hoc scripturæ vocatur, linguâ percutere, Jer. 18. v. 19. Psal. 57. v. 5.

Homicidium est, quando proximo maledicimus & mala imprecamur, sicut Bileam conductus est ad maledicendum Israëlitis, Num. 22. v. 6. Item: quando judicamus & condemnamus eum, ut incolæ insulæ Melitz

litæ Paulo fecerunt, Act. 28. v. 4. item quando rixantes mordemus, & comedimus nos invicem, Gal. 5. v. 15.

Homicidium est, quando iracundiam gestibus externis indicamus, ut Cain, Gen. 4. v. 5. & Laban, Gen. 31. v. 5. Cor enim hominis immutat faciem ejus, Sir. 13. v. 31.

Sic & proximus occiditur, quando deridemus eum, Luc. 16. v. 14. aut stridemus dentibus in eum, Act. 7. v. 54. aut spiramus minas, Act. 9. v. 1. aut murmuramus velut operarii in vineâ, Matth. 20. v. 11. & si qui gestus plures sint, quibus animus vindictæ cupidus proditur.

2. *Motu interno*, quando odio & invidentiâ implacabili proximum prosequimur, sicut Esau Jacobum, Gen. 27. v. 11. seqq. Haman Mardochai, Esth. 3. v. 5. Saul Davidem, 1. Sam. 22. seqq.

Sic adhuc hodie nihil familiaris est, quàm ut alter alterum odio habeat, idq; sæpè sine ratione, ubi nulla offensus intercessit, sicut & Martialis ait:

Non amo te, Sapidè, nec possum dicere
quare,
Hoc tantum possum dicere, non amo te.

Quicquid hujus sit, homicidium sanè in oculis Dei est. Omnis, qui odit fratrem suum, homicida est, 1. Joh. 3. v. 15.

Hic quilibet cor suum inspiciat, & probet, annon modo horum aliquo, contra quintum præceptum deliquerit, & cadis reum se fecerit?

Quis justificare se hinc poterit? Siquidem mundus nihil aliud est quàm spelunca latronum: & postquam terra parricidio sanguinis Abelis irrigata est, jam continuò eruorem humanum sinit, eoq; non potest exfaturari; hinc indies Diabolus operosus

est ad nova bella excitanda, ut sanguis humanus effundatur, tanquam aqua, Pf. 79. 3.

Ne jam multa dicam, de odio, invidiâ, irâ, rixis & dissensionibus, quæ ubiq; invaluerunt, & pro peccatis non reputantur. Imò multi idèò sacrâ coenâ abstinent, & peccata peccatis cumulant, quia cor suum invidiosum & vindictæ cupidum superare nolunt, & in gratiam cum proximo redire, quin potius salutis jacturam faciant. His via complanata lapidibus, profunditas inferni, Sir. 31. v. 11.

Veri Christiani abstineant hisce vitiis, & caveant, ut iram in pectore suo alant, aut vindictam exerceant; Deo potius eandem commendent, qui justus judex est, cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum hominum, Jer. 32. v. 19.

III. *Leges reconciliandorum*, quas Christus tam offendenti, quàm offenso præscribit. Offendentem Christus ita alloquitur: Si ergò offers munus tuum ad altare, &c.

In his verbis offendens à Christo jubetur, injuriam suam agnoscere & offenso pro qualitate delicti satisfacere: si furto læsit, ut restituat, sicut Zachæus, Luc. 19. v. 8. Si diffamavit, & famam depeculavit, ut palinodiam canat, & deprecetur; nisi enim hoc fiat, offensus non tenetur ei condonare, juxta illud Christi, Luc. 17. v. 3. 4. Sicut nec Deus pater cœlestis eos, qui ad frugem redire & peccata deprecari nolunt, gratiâ & veniâ dignatur. Sed in hoc casu probè observanda est Regula S. Augustini: *Vitia non homines oderis*: præterea omnia média tentanda sunt, quibus offensor ad agnitionem, & deprecationem adduci possit, sic salvasti animam ejus à morte, & operies multitudinem peccatorum, Jac. 5. v. 20.

Offensum verò quod attinet, jubet eum
Chri-

Christus, ut consentiens sit adversario suo, & quidem citò, dum est in viâ cum eo, & tempus remittendi. Quod consentit cū illo Siracidis: Omnis injuriâ proximi ne memineras, Sir. 10. v. 6. & Paulus ait: Induite ergò sicut electi Dei, sancti, & dilecti, viscera misericordiæ, Col. 3. v. 12. seqq.

Hic examines velim te, utrum ad regulas hasce præscriptas conformaveris te, & non modo ab offenso tuo gratiam delicti petieris: sed & ab eo rogatus facilem te & promptum exhibueris?

Hoc ita fieri debet, si Christi genuini discipuli esse velimus. Est enim mandatum novum, quod Apostolis suis & nobis omnibus proximè ante abitum ex hoc mundo dedit, Joh. 13, 34. Hinc clamat: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, Matth. 11. v. 29.

Sed parum observatur in mundo hoc rixoso. Magnates & principes, sæpè de lanâ caprinâ contendunt, & bella excitant, quod qui vilioris conditionis sunt imitantur, dum iracundiæ frena laxant, & ad omnem injuriam proximo inferendam proni sunt.

Sed graviter hoc ipso peccatur. Ira n. viri justitiâ Dei non operatur, Jac. 1, 20. Propterea veri Christiani illam fugere, & mansuetudini studere debent, ne vincantur à malo, sed vincant in bono malum, Rom. 12. v. ult.

Fecit idem Rex Saul, 1. Sam. 10. v. 27.

Julius Cæsar, cum à quopiam offensus esset, adeò non commovebatur, ut diceret: *Indignus est Cæsaris irâ.*

Sic & Socrates cum à quodam calce impeteretur, amicis vindictam s'vadentibus, respondit: *Quod si me asinus calcibus peteret, num dicam ipsi scriberem?* Sic non nimis injuriam illatam exasperare debemus: *Quibusdam canibus innatum est, ut non pro feri-*

tate, sed pro consuetudine latent, inquit Seneca. Sic & cum hominibus nonnullis quasi natum est litigium, ita ad contentiones proni sunt. Patientiâ itaque veri Christiani instructi sint oportet, ne à contentiosis hujusmodi ad iram irriterentur, siquidem verum est illud Poëtæ:

Fortior est, qui se, quàm qui fortissima vincit

Mœnia, nec virtus altius ire potest. Quod Salomo sic explicat: Melior est patiens viro forti: & qui dominatur animo suo expugnatore urbium, Prov. 16, 32.

De Secundo.

Pergemus nunc ad alteram partem, & *507* *notitiam*, sive *notitiam* Christi meditaturi. Hic nobis proponitur in Evangelio hoc contemplandus

I. *Tanquam vera justitia commendator,* ideò ait ad Discipulos suos: Nisi abundaverit justitia vestra plus, quàm Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum cœlorum.

Qualis illa est justitia?

Hæc est, quam Christus nobis acquisivit. Egemus enim gloriâ Dei, Rom. 3. v. 23. Qui potest dicere: mundum est cor meum, purus sum à peccato? Prov. 20, 9. At quod nobis natura denegavit, juxta quam sumus filii iræ, Eph. 2, 3. Id impetravimus ex gratiâ, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu, Rom. 3, 24. qui factus est nobis sapientia à Deo, & justitia, & sanctificatio & redemptio, 1. Cor. 1, 30. Quæcunque itaque nobis hæc in parte desunt, in ipso invenire possumus, & gratiam pro gratia accipere, Joh. 1. v. 16.

Justitia ejus est

I. *Justitia consummata,* Non enim saltem totam legem implevit, eiq; pro nobis perfectam